

Az olvasás és szövegértés pedagógiai kutatása

1. Az olvasás történetének jelentősége a pedagógiai kutatásokban

Chappell, Warren: A Short History of the Printed Book, NY, 1970.

Fischer, Steven Roger: A History of Reading. London, Reaktion Books, 2004
Szemelvények:

http://whatisareader.stanford.edu/whatisareader_images/Fischer_Printed_Page.pdf

Jászó Anna, Adamikné: Az olvasás múltja és jelene. <http://mek.oszk.hu/09400/09498/>

Jászó Anna, Adamikné: Van-e az olvasásnak jövője? In: Csak az ember olvas: Az olvasás tanítása és lélektana. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2003, 9-13. p.

Manuel, Alberto: A History of Reading. NY, Penguin Books, 2014.

Várkonyi Nándor: Az írás és a könyv története. <http://mek.oszk.hu/01600/01653/01653.pdf>

Venezky, Richard L.: The History of Reading Research. In: Handbook of Reading Research, vol. I., NY, Routledge, 2010, 3-39. p.

2. Az olvasáskutatás nemzetközi története különös tekintettel az irodalomszociológiára

Dulin, Ken L.: The Sociology of Reading. In: The Journal of Educational Research. Vol. 67, No. 9, Research in Reading, 392-396. p.

Escarpit, Robert: Irodalomszociológia: A könyv forradalma. Budapest, Gondolat, 1973.

Fröhler, Rolf: Das Buch in der Gegenwart. [s.l.] Bertelsmann, 1961

Gereben Ferenc: Olvasás és társadalom: olvasászociológia, olvasáslélektan, olvasáspedagógia. Budapest, OSZK KMK, 1992.

Iser, Wolfgang: Az értelmezés világa. Bp., Gondolat, 2004.

Kamarás István: Az irodalmi mű befogadása. Budapest, Gondolat, 2007.

Lőrincz Judit: The Sociology of Reading: A Comparison of Novel Reading in Hungary and Finland in the 1980s. In: Journal of Reading, Vol. 36, No. 8., 642-646 p.

Waples, Douglas: What Reading Does to People. Chicago, The University Of Chicago Press, 1940. <https://archive.org/details/whatreadingdoest00wapl>

Waples, Douglas – Ogburn, William F.: Research Memorandum on Social Aspects of Reading in the Depression. NY, Social Science Research Council, 1937. <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b3921066;view=1up;seq=11>

3. Magyar olvasáskutatás-műhelyek és eredményeik

Benczik Vilmos: Az olvasás alkonya? In: Szávai Ilona /szerk./: Olvasni jó! Tanulmányok az olvasás fontosságáról. Budapest, Pont Kiadó, 2009, 7-14. p.

Dán Krisztina: Olvasásfejlesztés a kerettantervekben. In: Könyv és Nevelés. 2001/2. letöltés helye: <http://www.opkm.hu/konyvesneveles/2001/2/cikk2.html>

Durkó Mátyás: Olvasás, megértés. Budapest, Gondolat, 1976.

Gereben Ferenc: A felnőtt népesség olvasási és olvasmánybeszerzési szokásai. Egy reprezentatív országos vizsgálat eredményei., Budapest, OSZK KMK, 1989.

Gereben Ferenc: Könyv, könyvtár, közönség. A magyar társadalom olvasáskultúrája olvasás- és könyvtárszociológiai adatok tükrében. Budapest. OSZK, 1998

Gereben Ferenc: Olvasás- és könyvtárszociológiai vizsgálatok Magyarországon. In: Könyvtárosok kézikönyve. 4. kötet, Határterületek. Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 17-50.

- Gereben** Ferenc: Az ún. "Máté-effektus" az olvasás- és könyvtárszociológiában. In: Könyvtári figyelő. 43. évf. 3. sz. <http://epa.oszk.hu/00100/00143/00023/gereben.html>
- Gondos** Ernő: Olvasói ízléstípusok. Budapest, Kossuth, 1975
- Gondos** Ernő: Olvasói magatartás változatai (Az olvasás anatómiája). Budapest, 1982.
- Józsa** Péter: Művészetszociológia, művelődésszociológia. Budapest, Valóság, 1972.
- Kamarás** István: Olvasáskutatások Magyarországon 1962-1972: Olvasásszociológiai kutatásokról közművelődési könyvtári szemmel. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00215/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1973_05-06_489-502.pdf
- Mándi** Péter: A könyv és közönsége. Budapest, Közgazd. Kiadó, 1968.
- Nagy** Attila: Az olvasásismeret alapjai. Budapest, Könyvtári Intézet, 2004.
- Ughy** Jenő: Ezer falusi lakos és a könyv. Budapest, OSZK KMK, 1965.

4. A nemzeti identitás és olvasás közötti összefüggés a magyar olvasáskutatás eredményeinek tükrében

- Gereben** Ferenc: Olvasáskultúra és identitás. A Kárpát-medence magyarságának kultu-rális és nemzeti azonosságtudata. Kisebbségkutató könyve. Budapest, Lucidus Kiadó, 2005.
- Jászó** Anna, Adamikné: Gyermekirodalom és nemzeti azonosságtudat. In: Csak az ember olvas: Az olvasás tanítása és lélektana. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2003, 136-142. p.
- Gereben** Ferenc: Identitás, kultúra, kisebbség: felmérés a közép-európai magyar népesség körében. Budapest, Osiris, 1999.

5. A család és az iskola szerepe az olvasóvá nevelésben

- Gadsden**, Vivian L.: Intergenerational Literacy Within Families. Handbook of Reading Research, vol. III., NY, Routledge, 2010, 871-889. p.
- Guthrie**, John T. - Klauda, Susan Lutz - Ho, Amy N.: Modeling the Relationships Among Reading Instruction, Motivation, Engagement, and Achievement for Adolescents. In: Reading Research Quarterly Vol. 48, No. 1 (JANUARY/FEBRUARY/MARCH 2013), pp. 9-26
- Jáki** László: A család és a családi környezet szerepe az olvasás megszeretetésében. http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/a_csalad_es_a_csaladi_kornyezet_szerepe_az_olvasas_megszereteteseben
- Juel** Connie: Beginning Reading? In: Handbook of Reading Research, vol. II., NY, Routledge, 2010, 759-788. p.
- Kozma** Tamás: A formális nevelés szociológiája. In: Bevezetés a nevelésszociológiába. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001, 145-209. p.
- Kozma** Tamás: Az informális és nem formális nevelés szociológiája. In: Bevezetés a nevelésszociológiába. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001, 65-144 p.
- Miért jó a gyerekeknek a rendszeres olvasás?**
<https://www.digitalisecsalad.hu/fogalomtar/miert-jo-gyerekeknek-rendszeres-olvasas/>
- Nagy** Attila: Háttal a jövőnek?: középoskolások olvasás- és művelődésszociológiai vizsgálata. Budapest, Gondolat, 2003.
- Az olvasás ösztantárgyi feladat.** [szerk. Nagy Attila, Imre Angéla, Köntös Nelli]. Szombathely, Savaria Univ. Press, 2011.
- Paratore**, Jeanne R. – Cassano, Christina M. – Schickedanz, Judith A.: Supporting Early (and Later) Literacy Development at Home and at School. Handbook of Reading Research, vol. IV., NY, Routledge, 2010, 107-136. p.

Péterfi Rita: Olvasásfejlesztés itthon és külföldön.
http://www.tanszertar.hu/eken/2008_04/pr_0804.htm

Steklács János: Az olvasás kis kézikönyve szülőknek és pedagógusoknak: A funkcionális analfabetizmustól az olvasási stratégiáig. Budapest, OKKER, 2009.

Tönnies, F.: Közösség és társadalom. Budapest, Gondolat, 1983.

6. Az olvasás mint kulturális tőke

Blaskó Zsuzsa: Kulturális reprodukció vagy kulturális mobilitás?
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-569/szoc_szemle/TPUBL-A-569.pdf

Czachesz Erzsébet, Cs. – Vidákovich Tibor: A családi-kulturális tényezők hatása az olvasás elsajátítására. http://www.magyarpedagogia.hu/document/Czachesz_MP961.pdf

Hegedűs Szabina: A kulturális tőke szerepe az olvasóvá nevelésben
<http://ki.oszk.hu/kf/2014/10/a-kulturalis-toke-szerepe-az-olvasova-nevelésben/>

Péterfi Rita: Intelligencia és/vagy műveltség. Olvasási szokások Magyarországon az ezredfordulón
<http://www.peterfirita.hu/index.php/publikaciok/2-uncategorised/51-intelligencia-es-vagy-muveltség-olvasasi-szokasok-magyarorszagon-az-ezredfordulon>

Pusztai Gabriella: Társadalmi tőke és iskolai pályafutás. Budapest, Új mandátum Kiadó, 2009.

Sándor Klára: Olvasáskutatás. Eger, EKTF, 2011.

Tanárképzés és oktatáskutatás. [szerk.] Kozma Tamás. Budapest, MNOE, 2015.

7. Olvasás, megértés, befogadás, szövegértés – olvasásszociológiai kutatások és nemzetközi felmérések

Allington, Richard L.: The Other Five „Pillars” of Effective Reading Instruction. In: Reading Today 22, 6:3, 2005.

Allington, Richard L.: Oral Reading. Handbook of Reading Research, vol. I., NY, Routledge, 2010, 829-864. p.

Babbie, E. R.: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi, 2003.

Castells, M.: A tudás világa. Budapest, Napvilág, 2006.

McKenna, Michael C. - Conradi, Kristin – Lawrence, Camille, et al.: Reading Attitudes of Middle School Students: Results of a U.S. Survey. In: Reading Research Quarterly, Vol. 47, No. 3 (July/August/September 2012), 283-306, p.

PISA, IEA (PIRLS) felmérései

Spéder, Zs.: Kultúrák, értékek, normák, szocializáció. Változások az ezredfordulón. In: Andorka, R. Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris, 2006, 557-564. p.

Tierney, Robert J. – Cunningham, James W.: Research on Teaching Reading Comprehension. In: Handbook of Reading Research, vol. I., NY, Routledge, 2010, 609-655. p.

8. Hazai és nemzetközi szövegértésfelmérés-eredmények és az oktatás kapcsolata

Balácsi Ildikó és mtsai: PISA 2009 Összefoglaló jelentés – Szövegértés tíz év távlatában. Oktatási Hivatal, Budapest, 2010.

Csapó Benő: A képességek fejlődésének empirikus vizsgálata. In: A Képességek fejlődése és iskolai fejlesztése. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003, 121-150. p.

Csapó Benő: Képességfejlődés iskolai és társadalmi kontextusban. In: A Képességek fejlődése és iskolai fejlesztése. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003, 153-190. p.

Csapó Benő: Az iskolai tudás. Budapest, Osiris, 1998

Csikos Csaba: Olvasás és metakogníció. In: Metakogníció: A tudásra vonatkozó tudás pedagógiája. Budapest, Műszaki Kiadó, 2007. 117-128. p.

Kapitány, B.: Oktatás. Változások az ezredfordulón. In Andorka, Bevezetés a szociológiába. Budapest: Osiris, 2006, 450-457. p.

OKM, Monitor felmérések.

Összefoglaló a Köznevelési Kerekasztal számára a magyar köznevelési rendszer teljesítményéről a 2015. évi nagy tanulói teljesítményvizsgálatok, különös tekintettel a PISA-vizsgálat eredményei alapján

Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése. [szerk. Józsa Krisztián]. Budapest, Dinasztia, 2006.

Spéder, Zs.: Család. Változások az ezredfordulón. In: Andorka, R. Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris, 2006, 415-425. p.

9. Az e-eszközök és a digitális olvasás.

Bauerlein, Mark: The Dumbest Generation: How the Digital Age Stupifies Young Americans and Jeopardizes Our Future. New York, Jeremy P. Tarcher/Penguin, 2008.

Birkerts, Sven: The Gutenberg Elegies: The Fate of Reading in an Electronic Age. Boston, 1994.

Carr, Nicholas: The Shallows: What the Internet is Doing to Our Brains. NY, WW. Norton, 2012.

Józsa Péter: Irodalom a digitális közegben. <http://mek.oszk.hu/02300/02313/html/index.htm>

Hayles, Katherine N.: Electronic Literature. Indiana, Notre Dame, 2008.

Hayles, Katherine N.: How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis. Chicago, U. of Chicago, 2012.

10. A digitális szövegértés és a tanulás-tanítás elméleti alapjainak összefüggése

Kolcsár Irén, Csekéné: Műveltség - iskola - digitális kultúra. In: Korunk. – 16. (2005) 6., A háló tudománya - művészetek hálójá, 129-130. p.

Csapó Benő: Kognitív pedagógia. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1992, 54–77., 85–95., 109–128. p.

Csik Tibor: A digitális bennszülöttek és az olvasás. In: Új pedagógiai szemle. – 61. (2011) 5., 30-47. p.

Mangen, Anne: A joker in the class: Teenager readers' attitudes and preferences to reading on different devices In: Library and Information Science Research, 36 (2014) 3-4. p. 179–184.

Prensky, Marc: Digital natives, digital immigrants. In: On the Horizon. MCB University Press. 9. évf. (2001.) 5. 1-6. p.

Golden Dániel: Az elektronikus olvasás mintázatai

http://www.infonia.hu/digitalis_folyoirat/2009_3/2009_3_golden.pdf

---

Hayles, Katherine N.: My mother Was a Computer: Digital Subjects and Literary Texts. Chicago, The University of Chicago Press, 2015.

Gereben Ferenc: Hagyományos és/vagy digitális olvasás? / Gereben Ferenc In: Könyvtári figyelő. – 22. (2012) 3. p. 503-523.

He, Zhen – Shao, Shanshan – Zhou, Jie et al.: Does long time spending on the electronic devices affect the reading abilities? A cross-sectional study among Chinese school-aged children. In: *Research in Developmental Disabilities* 2014 (35), 3645-3654. p.

Pap-Szigeti Róbert - Zentai Gabriella - Józsa Krisztián: A szövegfeldolgozó képesség-fejlesztés módszerei. In: Józsa Krisztián (szerk.): *Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése* Budapest, Dinasztia Tankönyvkiadó, 2006, 235–258. p.

Rockinson-Szapliw, Amanda – Courduff, Jennifer – Carter, Kimberly et al: Electronic versus traditional print textbooks. In: *Computers & Education*. , 63. (2013), 259–266. p.